

PETITA HISTORIA DELS GRALLERS DELS BORDEGASSOS

Sovint sentim a dir que si aconseguíssim reunir tota la gent que en un moment o altre ha vestit la camisa groga, potser la vella Peixateria se'ns quedaria petita. Això és totalment cert. Per la colla ha passat més gent que no us penseu: alguns ho van deixar, uns altres s'hi han quedat (i Déu n'hi do, els que s'hi han quedat!), n'hi ha que tenen un peu fora. . . Als Bordegassos tothom ha fet de tot, i no només castells. Els grallers, per exemple. Us heu parat mai a pensar quants grallers han tocat amb la colla en aquest quasi vint-i-cinc anys? Seria gairebé impossible comptar-los a tots, i de ben segur que ens deixarem algú. Tot i això, intentaré fer un repàs exhaustiu a la història dels grallers bordegassos.

ELS PRIMERS ANYS: LA NOVA EMPENTA DE LA GRALLA

Corria l'any setanta-dos. A Vilanova es gestava una colla castellera, cosa a destacar, tenint en compte que llavors només existien set colles més (avui ja ronden la cinquantena). Tot era a punt: el color de la camisa, el nom, els castellers. . . però les gralles llavors anaven buscadíssimes: tan sols quedaven grallers vells,

supervivents de les antigues colles castelleres, i sovint eren difícils de localitzar, sobretot en Festes Majors, ja estaven tots llogats. A Vilanova no quedava cap grup de grallers, i per Sant Jordi del setanta-dos es va haver de recórrer als Grallers de Sitges, que acompanyaren la colla en aquella ja llunyana primera sortida. Però ja hem dit que de grallers no n'hi havia gaires i els que hi havia anaven força sol·licitats; de fet, hi començava a haver una revifalla de la gralla, com ho demostrava la creació, un any abans, de l'Escola de Grallers de Sitges, que enguany ha celebrat el seu 25^è aniversari. Les primeres sortides es llogaren grallers, tant de Sitges com del Vendrell (inauguració del monument a Eduard Toldrà, el juny del 72); però els problemes aviat arribarien: per Sant Pere d'aquell mateix any, a la Setmana del Mar, fou impossible trobar cap grup de grallers, ja que tots estaven llogats per tocar a la festa Major de Sant Pere de Ribes; així que aquell primer pilar de cinc carregat (amb l'Estil.les de la Joves parant a segons) fou mut. Allò no agradà a ningú, i aviat es proposà una solució: algú coneixia un vell graller vilanoví, que feia anys que no tocava i que vivia retirat en una cabana perduda al bell

mig de la muntanya, a Canyelles. Només era qüestió d'anar-lo a cercar i convèncer-lo que ensenyés a un grup de joves bordegassos a tocar aquest instrument. Aquest graller era en Salvador Musté i Sanjuan, que morí l'any 94. Al principi sembla que la idea no li va fer gaire gràcia, però aviat vingué a Vilanova, on se li buscà una feina, i començà a ensenyar a tocar la gralla a un grup de gent, entre els que hi havia en Xevi Orriols, la Paquita Roig, en Pau Orriols. . . , formant-se

Els grallers de la colla el dia 24 de juny del 73 a Les Roquetes (Arxiv Colla)

així l'Escola de Grallers de Vilanova. Mentrestant, s'anaven fent sortides i s'anaven llogant grallers com es podia, fins a l'Aplec de Tardor, que llavors es feia a l'ermita de Lurdes. Allà s'estrenaren oficialment els primers grallers dels Bordegassos, formats per en Salvador Musté, en Xevi Orriols, la Paquita Roig, el Paco Garcia i el Manolo Hidalgo, conegut amb el sobrenom del "Butano", que tocava el timbal. Un fet curiós que cal destacar és que la Paquita Roig fou la primera dona grallera del món casteller, cosa que l'any 72 era ben estranya, ja que la gralla, com els castells, era considerada cosa d'homes. De seguida s'hi van afegir en Pau Orriols i el Josep Nin (àlies "Carpi"). Aquesta formació fou gairebé fixa els primers anys de la vida dels Bordegassos, i diem gairebé, perquè de tant en tant en Musté s'empipava i marxava, per tornar al cap de poc temps, fins que al final deixà la colla definitivament, igual que en Paco Garcia i el Manolo Hidalgo. El lloc de timbaler fou ocupat per l'Oriol Guevara, el "Potxi", i de vegades també tocava el timbal un casteller ja gran conegut com el "Babi". De la primera torre de set carregada per la colla (la de la festa major del 78), hi ha una anècdota força curiosa: entre tota la gent que hi havia a la plaça i a la pinya, sobresortien dues figures amb camisa groga, en Pep Baig i en Pau Orriols. La gent es preguntava com podia ser que fossin tant alts aquells dos, i la resposta era ben simple: en Pep, per dirigir el castells, i en Pau, per veure'l millor, havien pujat damunt d'una cadira.

PRINCIPIS DELS VUITANTA: GRALLERS NOUS

Cap els anys 80 i 81, sorgeix a la comarca una cobla sardanista formada per gent de Vilanova i Sitges, molts dels quals eren grallers, com en Xevi Orriols i en Blai Fontanals, funda-

Els Grallers de l'Acord

(Arxiu Colla)

dor i director (encara) de l'Escola de Grallers de Sitges. Aquesta cobla s'anomenava Miralpeix, i mica en mica, els grallers de la colla s'hi anaren involucrant, i arribat el moment en que semblava que la colla es quedava sense gralles, arriben uns nois joves, deixebles d'en Musté, i que estaven ficats de ple en la societat L'Acord (que el 87 es fusionà amb el Coro i formaren la societat La Unió Vilanovina). En Miquel González, en Xavier Planas, en Joan Massip i en Pere Reñé, com a timbaler (que s'anomenaven i s'anomenen els Grallers de l'Acord), esdevingueren els nous grallers de la colla; començaren a tocar cap l'any 82 i s'hi estigueren uns cinc anys, tot i que de vegades tornaven a tocar la colla d'en Xevi, la Paquita, el Pau i el "Potxi". S'ho anaven combinant i la colla sempre tenia gralles pròpies, excepte per la festa major, que la colla d'en Xevi tocava amb els Ministrers i els de l'Acord tocaven amb el gegants o altres balls populars. Llavors es llogaven gralles, sobretot de Sitges i del Vendrell, com la colla dels Macaris (Joan Domingo "Macari", Albert Jané "Carbassó", Jaume Esteve "Casalta"...). Però cap els anys 86 i 87, s'han de llogar gralles bastant sovint, ja que els de L'Acord comencen a tocar amb altres balls populars, i la colla es deixa la setmanada llogant grups de gralles, així que es decideix buscar nous grallers, i d'un curset organitzat per la Colla de Geganters surten la Rosa Castro, el Gregorio Navarro (més conegut com a "Nabo"), la Lourdes (la dona del Marcos Montes), i altra gent que ho deixa al cap de poc temps. Al timbal els

acompanyava un xicot anomenat Albert. Pel dia de la colla del 87 toquen junt amb els de L'Acord, i el 88, la colla organitza un altre curset, d'on surten grallers com el Ramon Bertran, la Montse Tort i la Maribel Castro, i ja per la festa major del mateix any comencen a tocar amb es gegants de la ciutat.

ELS GRALLERS ACTUALS

L'any 88 suposà la renovació total de la Colla de Grallers, quedant la Rosa Castro, la Maribel Castro, la Lourdes, el "Nabo", el Ramon Bertran i la Montse Tort com a grallers, i el Pedro Nogales i l'Albert com a timbalers. Cap a finals dels mateix any s'incorpora a la colla un nou graller i un nou timbaler: en Jaume Font i l'Oriol Pagès, que ja tenien els pares a la colla (el Tofolet i el Josep Pagès). Aquesta colla era compartida amb la colla de Geganters, que, de fet, eren gairebé tots Bordegassos. Aquests darrers anys hi va haver canvis continus, tant de grallers com de timbalers: l'any 90 el "Nabo" marxa a Vilafranca i la Lourdes es queda embarassada. Pel que fa als timbalers, l'Albert plegà i durant un temps tocaren el Jordi Fernández i el Joan Carles Ximenes, que també plegaren al cap de poc. El Pedro Nogales es converteix en un bon baix i deixa el lloc i el timbal al Xavi Martínez; aquest any també, pel Dia

de la Colla, s'estrena el Lluís Amare amb la gralla, i els 92 arriba l'Anna Palacios. El 93, el Ramon Bertran decideix dedicar-se de ple als castells, i la colla, amb la marxa també del Xavi Martínez, queda gairebé igual que ara. De fet, els únics canvis haguts en aquests tres darrers anys han estat l'entrada, el 94, de dos timbalers nous, l'Albert Riba i el Carlos Noriega, que han acabat plegant aquest any 96, igual que l'Anna Palacios.

Així doncs, la formació actual és composta per la Rosa Castro, la Montse Tort, el Lluís Amare i el Jaume Font, de grallers, i l'Oriol Pagès i, darrerament, el Marc Piñol com a timbalers. Cal dir, però, que el Marc només acompanya en les actuacions dels gegants, ja que ell també fa de primeres mans en molts dels castells de la colla.

I fins aquí la història de gairebé 25 anys del grallers groc-terrosos. Segur que en falta més d'un i més de dos, però espero que no s'enfadin, que de ben segur que guarden un bonic record del seu pas per la colla. Per acabar, voldria agrair personalment l'ajut del Xevi Orriols, per tota la informació referent als primers anys dels Bordegassos, i del "Kanco" Ràfols, per deixar-me donar-li la tabarra buscant i rebuscant, mirant i remirant fotos dels grallers de la colla. Que la gralla segueixi sonant molts anys més i que ben aviat pugui tocar l'aleta d'un castell de nou de color groc-terros.

Jaume Font i Bermejo

Els Grallers dels Bordegassos al Castell de la Geltrú per Sant Jordi del 95
(Ton Mañé)